

DE INTREDE IN DE ARBEIDSMARKT VAN CRIMINOLOGEN AFGESTUDEERD AAN DE K.U. LEUVEN IN DE JAREN 1990 TOT 1993

Johan Goethals, Peter Goris en Eric Maes*

1. Inleiding

In een reeks artikelen in *Panopticon* werd de intrede in de arbeidsmarkt beschreven van drie groepen criminologen afgestudeerd aan de K.U. Leuven. Het betrof de groepen licentiaten-criminoloog afgestudeerd tussen 1978 en 1981, deze afgestudeerd tussen 1982 en 1985 en een derde groep afgestudeerd tussen 1986 en 1989.¹ In deze studie wordt de arbeidssituatie van de tussen 1990 en 1993 aan de K.U. Leuven afgestudeerde criminologen geanalyseerd.

2. Methodologie

De 164 licentiaten die tijdens de periode februari 1990 tot september 1993 aan de K.U. Leuven afstudeerden werden via een postenquête bevraagd naar hun tewerkstelling. Van deze totale groep antwoordden er 133 (81%), sommigen evenwel slechts na een tweede herinnering. Er werd gebruik gemaakt van de enquête die wijlen J. VAN KERCKVOORDE in de vorige afnames gebruikte, zij het dat enkele wijzigingen werden aangebracht. Onder meer bij meting van het verloop van de tewerkstelling werd gedifferentieerd naar de verschillende deelfuncties indien de betrokkene twee halftijdse functies combineerde, en ook de tewerkstelling zelf werd op een meer gedetailleerde wijze bevraagd.

Tabel 1 vergelijkt het profiel van de respondenten met dat van de totaalpopulatie op het vlak van geslacht, afstudeerjaar en behaalde graad.² Beide verdelingen verschillen lichtjes op het vlak van afstudeerjaar: de afgestudeerden van 1989-90 en 1991-92 zijn enigszins ondervertegenwoordigd in de response, de recentst afgestu-

* J. GOETHALS is als docent verbonden aan de Afdeling Strafrecht, Strafvordering en Criminologie van de K.U. Leuven. P. GORIS en E. MAES zijn beide aan voormelde instelling verbonden.

1. VAN KERCKVOORDE, J. en PETERS, T., 'Tien jaar criminologie aan de K.U. Leuven. Studieloopbaan en beroepssituatie van afgestudeerden', *Panopticon*, 1980, 470-480; PETERS, T. en VAN KERCKVOORDE, J., 'De intrede in de arbeidsmarkt van recent afgestudeerde criminologen', *Panopticon*, 1984, 83-110; VAN KERCKVOORDE, J. en PUTTAERT, M., 'De intrede in de arbeidsmarkt van criminologen afgestudeerd aan de K.U. Leuven in de jaren 1982-1985', *Panopticon*, 1988, 472-496; PUTTAERT, M. en VAN KERCKVOORDE, J., 'De intrede in de arbeidsmarkt van criminologen afgestudeerd aan de K.U. Leuven in de jaren 1986 tot en met 1989', *Panopticon*, 1992, 157-183.

2. Deze graad werd niet via de enquête maar via de deliberatieresultaten verkregen.

deerden ietwat oververtegenwoordigd. Van de afgestudeerden 1989-90 antwoordde één op drie niet op de enquête; van de andere afstudeerjaren was dat slechts één op acht. Op basis van de beide andere kenmerken kunnen we concluderen dat de respondentengroep in ruime mate representatief is voor de gehele populatie.

Tabel 1. Vergelijking van de respondentengroep met de populatie

	populatie N=164	respondenten N=133
geslacht		
man	31.9	30.8
vrouw	68.1	69.2
afstudeerjaar		
1989-90	28.0	22.6
1990-91	23.8	24.1
1991-92	32.0	24.1
1992-93	26.2	29.3
behaalde graad		
voldoende	36.2	33.1
onderscheiding	46.0	46.6
grote/grootste ondersch.	18.8	20.3

3. Kenmerken van de onderzoeksgroep

Bij vergelijking van het percentage vrouwen in onze steekproef met dit van de vorige drie cohortes valt de groeiende vervrouwelijking van de criminologenpopulatie op. De in deze studie geënuquëteerde cohorte bestaat uit 69% vrouwen, waarmee de trend die in vorige enquêtes reeds werd vastgesteld, wordt bevestigd: een toename van 51% over 55% tot 69% nu.

Qua leeftijd vallen in vergelijking met de vorige cohortes nauwelijks verschillen te signaleren. De gemiddelde leeftijd van de respondenten op het ogenblik van de enquête bedraagt 28 jaar (in de vorige cohortes 27), met een minimumleeftijd van 24 en een maximumleeftijd van 47 jaar, en met (weerom) 90% van de respondenten jonger dan 30 jaar.

Qua studieloopbaan is in vergelijking met de vorige cohortes het aantal respondenten afkomstig uit type I-richtingen fors toegenomen: drie op tien respondenten verwierven hun diploma van het secundair onderwijs in het VSO of type I (32%, en zelfs 35% indien de respondenten die op deze vraag niet antwoordden (N=12) uit de analyse werden weggelaten). Bij de vorige cohorte bedroeg dit percentage slechts 15%. De meerderheid studeerde af aan een instelling van type II. Wat de richting binnen het secundair onderwijs betreft komen evenveel afgestudeerden uit richtingen met Latijn (Latijn-wiskunde, -wetenschappen, -Grieks; 45%) als uit niet-

Latijnse richtingen (46%), en 9% uit het technisch onderwijs. Onder de niet-klassieke richtingen vinden we vooral oud-leerlingen van de richtingen economie (31%) en wetenschappelijke B (40%). De overigen volgden wetenschappelijke A (13%), menswetenschappen (8%) en wiskunde-wetenschappen (8%). In vergelijking met de vorige cohortes kunnen we dus vaststellen dat iets meer afgestudeerden klassieke humaniorarichtingen achter de rug hebben (37% en 39% in beide vorige cohortes), maar dat ook het aantal leerlingen uit de technische richtingen wat is toegenomen (8.6% versus resp. 6.2%, 5.6% en 2% in de vorige cohortes).

MOTIVERINGEN VOOR DE CRIMINOLOGIE-OPLEIDING

Via welke ingang startte men met zijn criminologiestudies? Drie kanalen waren tijdens deze periode mogelijk: (a) via een eerste kandidatuur onmiddellijk na de humaniora, (b) via de enige kandidatuur na een HOKT-opleiding (Hoger Onderwijs van het korte type) of een kandidaatsdiploma in de Rechten, Psychologie en Pedagogie, Sociale Wetenschappen of Geneeskunde, en (c) via de eerste licentie na of samen met één der onder (b) vermelde universitaire opleidingen. Eén op drie startte zijn criminologieopleiding via de eerste kandidatuur (38%). Eén op twee (54%) startte via de enige kandidatuur, net zoals in de vorige cohortes overwegend op basis van een opleiding maatschappelijk werk (52% van de enige kandidatuurstudenten), een graduaat in de orthopedagogiek (14%) of de verpleegkunde (10%). Verder studeerden telkens drie studenten af op basis van een diploma politie, assistent in de psychologie en kandidaat in de rechten, en telkens één op basis van een diploma A1 voedings- en dieetleer, regentaat, onderwijzer, kandidaat in de psychologie en tandarts. De laatste deelgroep (16%) vatte criminologiestudies aan op basis van een ander licentiaat (N=7) in de psychologie, sociologie, rechten of filosofie, of in combinatie met één van deze richtingen (N=2). Vergelijken we deze verhoudingen met de bevindingen uit de vorige cohortes, dan valt op dat het aantal afgestudeerde zuivere criminologen blijft dalen (1978-81: 50%, 1982-85: 55%, 1986-89: 49%), terwijl het aantal afgestudeerden met een HOKT-diploma blijft stijgen (1978-81: 17%, 1982-85: 20%, 1986-89: 34%). Ook het aantal afgestudeerden met een ander licentiaatsdiploma nam (weer) toe: 16% in vergelijking met ongeveer 10% in de vorige cohortes.

De HOKT-studenten startten hun criminologie-opleiding overwegend vanuit een interesse voor dit vakgebied (56% van het totaal aantal motiveringen); anderen zien deze opleiding als een noodzakelijke theoretische aanvulling (14%) of als een opleiding die hun tewerkstellingskansen verhoogt (12%). Een laatste groep (17%) wenst nog wat verder te studeren vanuit het gevoel nog niet klaar te zijn voor de arbeidsmarkt. Slechts één respondent dacht met deze aanvullende studie zijn promotiekansen te verhogen. Ook de combineerstudenten en de drie politieambtenaren kozen allen criminologie uit interesse. Niemand onder hen vermeldde als motief het verhogen van de arbeidskansen of het feit dat hij zich nog niet klaar voelde voor de arbeidsmarkt. Van de HOKT- en combineerstudenten vermeldde 86% dus interesse als motief om criminologie te beginnen. De motieven van de zuivere crimino-

logen vielen om een of andere reden niet te achterhalen: nauwelijks 9 van de 53 zuivere criminologen hebben de betrokken vraag beantwoord. De meesten onder hen verklaarden criminologie te hebben gekozen uit interesse.

VERDERE STUDIES

Na en/of tijdens hun studie criminologie volgden nog 53 respondenten (40%) een bijkomende opleiding, terwijl er op het ogenblik van de enquêtering nog 30 respondenten (23%) een andere studie volgden. Bij de opleidingen tijdens en na de criminologieopleiding ging het overwegend om de aggregatie (51%), en verder om alle mogelijke universitaire en niet-universitaire opleidingen en vormingsprogramma's (o.m. een baccalaureaat in de filosofie, een kandidatuur in de rechten of in de sociale wetenschappen, een licentiaat in de seksuologie en de ziekenhuiswetenschappen, een master in criminologie, een opleiding gestalttherapie, een postgraduaat media- en informatiekunde, of taalonderwijs). Wat de opleidingen op het ogenblik van de bevraging betreft, volgde ongeveer 60% avond- of weekendonderwijs, overwegend taalleergangen, terwijl verder nog 12 verschillende opleidingen door 15 respondenten werden gevolgd. Deze veeleer kleine aantallen maken het moeilijk om vergelijkingen te maken met de vorige cohortes, en om de door de auteurs van de vorige rapporten gevonden trends op hun stabiliteit te toetsen.

De redenen die men aangeeft voor deze voortgezette of aanvullende studies verschillen nauwelijks van deze van de vorige enquêtering: ongeveer de helft (46%) doet deze studies uit interesse (38% in de vorige enquête), 25% om zijn tewerkstellingskansen te verhogen (28% in de vorige enquête) en 28% omdat de job dit vereist of om zijn promotiekansen te verhogen (30% in de vorige enquête). Ook ditmaal werd het motief 'een noodzakelijke aanvulling voor tekorten in het criminologieprogramma' niet meer vermeld.

4. Tewerkstelling

Het centrale deel van deze enquêtering blijft evenwel de kennis van de arbeidsmarkt en van de arbeidssituatie van recent afgestudeerde criminologen. Voor de beschrijving van het tewerkstellingsstatuut werd in de vorige enquêtes uitgegaan van de opgegeven tewerkstelling, ongeacht of deze fulltime of deeltijds was, en ingeval de respondent twee deeltijdse functies combineerde, van de in de ogen van de respondent belangrijkste tewerkstelling. Omdat toen nogal wat respondenten deeltijds tewerkgesteld waren (32 in de periode 1982-85 en 18 in de periode 1986-89) en de beschrijving van de tewerkstelling dus deels op deeltijdse statuten betrekking had, werd de enquête enigszins gewijzigd. In plaats van de beschrijving te beperken tot de belangrijkste functie, hebben we nu de kenmerken van beide functies bevraagd. Deze kenmerken betroffen de beroepsactiviteit, de uitgevoerde taak, het tewerkstellingsstatuut, de kanalen waarlangs men de job gekregen had, de elementen die een rol speelden bij de aanwerving, het niveau van de job, inkomen, tevredenheid,

en de mogelijke wens tot verandering van job. Uiteindelijk bleek evenwel dat slechts vijf respondenten twee halftijdse functies combineerden en drie andere nog zeer beperkte bijkomende jobs verrichtten, zodat uiteindelijk geopteerd werd voor een identieke verwerking als in de vorige enquêtes, d.w.z. gebaseerd op de voltijdse tewerkstelling in de gevallen waarin de respondent voltijds tewerkgesteld was, de halftijdse tewerkstelling indien de respondent slechts halftijds tewerkgesteld was, en de belangrijkste halftijdse tewerkstelling in de vijf gevallen dat de betrokkene twee functies combineerde.

4.1. INSCHAKELING IN DE ARBEIDSMARKT

Tabel 2 geeft een overzicht van de inschakeling in de arbeidsmarkt van de respondenten drie tot ongeveer zes jaar na hun afstuderen. Deze cijfers geven met 94% van de respondenten aan de slag en een percentage gedwongen werklozen van nauwelijks 4% een uiterst gunstig beeld van de tewerkstelling van afgestudeerde criminologen, ook al werden acht respondenten die criminologie hebben gestudeerd tijdens hun professionele loopbaan uit de analyse weggelaten.³ Tussen zuivere criminologen en criminologen met een vooropleiding zijn kleine verschillen te signaleren: van de zuivere criminologen was 91% aan het werk, van de criminologen met een vooropleiding 97%.⁴

Tabel 2. Inschakeling in de arbeidsmarkt

	F	%
tewerkgesteld	118	94.4
onvrijwillig werkloos	5	4.0
vrijwillig werkloos	1	0.8
studerend	1	0.8
TOTAAL	125	100.0

In vergelijking met de vorige enquêtes vinden we bovendien een steeds positievere trend: sinds 1978 een steeds stijgend aantal tewerkgestelden en een steeds dalend aantal gedwongen werklozen. Tijdens de periode 1978-81 bedroeg het percentage werklozen 16%, tijdens de periode 1982-85 10%, en tijdens de periode 1986-89 7%.

Deze cijfers geven evenwel een al te rooskleurig beeld van de tewerkstellings-situatie. Zoals we verder laten zien, worden nogal wat criminologen onder hun (uni-

3. Dit waren drie politie-rechercheurs, een psycholoog-therapeut, een onderwijzer-opvoeder van kinderen in het buitengewoon onderwijs, een tandarts, een werkneemster van een Centrum Geestelijke Gezondheidszorg, en een werkneemster van een onthaalcentrum. Deze groep wordt verder uit alle analyses weggelaten.

4. Aan de voorwaarden voor de X^2 -berekening is niet voldaan.

versitair) niveau tewerkgesteld, terwijl een grote groep ook buiten de criminologische sector werkzaam is (moet zijn). Zo studeerden drie juristen-criminologen af die een advocaten- of een parketloopbaan begonnen, en twee psychologen die een klinisch-psychologische praktijk opnamen. Daar deze functies manifest niet op basis van het criminologiediploma werden verworven, zullen we ze in de verdere analyses eveneens buiten beschouwing laten. Een kleine groep (15 respondenten of 12%) werkte bovendien niet full-time, van wie zeven gedwongen en acht uit vrije keuze. Zeven respondenten wensten dus voltijds aan de slag te zijn, maar waren daarin nog niet geslaagd (5%). Doordat deze groep eveneens bij de tewerkgestelden wordt gerekend, wordt het verkregen beeld ietwat te gunstig ingekleurd.

4.2. HET STATUUT VAN DE WERKENDEN

Wat het statuut van de werkenden betreft geven de resultaten weer aanleiding tot gematigd optimisme. Tot 1985 was na drie tot zes jaar nog ongeveer een vierde van de afgestudeerde en werkende criminologen met een erg onzeker of tijdelijk statuut (een nepstatuut) aan het werk (23% tot 25%). Tussen 1990 en 1993 bedroeg dit aantal nog slechts 6%. Deze verbetering is vooral toe te schrijven aan de toename van het aantal contracten voor bepaalde duur (van 17% in 1986-89 tot 39% in 1990-93). Het aantal respondenten werkzaam met een contract voor onbepaalde duur of vastbenoemd daalde evenwel, en lag opnieuw op het peil van 1982-85. Een en ander maakt dat 46% van de respondenten op het ogenblik van de enquête nog geen definitieve werkzekerheid had. Deze groep is heel wat groter dan in de vorige enquête, met toen slechts 27% geënquêteerden op een tijdelijk statuut. Dit laatste heeft vooral te maken met de tewerkstelling van heel wat criminologen in preventie- en veiligheidscontracten (N=16 of 13%), en in onderzoeks- of wetenschappelijke (universitaire) functies (N=14 of 11%). Dergelijke functies worden toegekend op basis van eenjarige of tweejarige contracten. Anderzijds zijn het net deze functies die volwaardig criminologische en universitaire jobomschrijvingen bieden.

Wat dit criterium betreft is de situatie van de zuivere criminologen ietwat ongunstiger dan deze van de criminologen met een vooropleiding. Van de zuivere criminologen hadden 44% een contract voor onbepaalde duur of een vast contract en 48% een contract voor een bepaalde duur; bij de collega's met een vooropleiding lagen de percentages resp. op 63% en 30%.⁵ Een van de verklaringen voor dit verschil ligt in de sterkere aanwezigheid van de zuivere criminologen in de preventie- en veiligheidscontracten die met jaarcontracten werken (zie verder), en van

5. Bij vergelijking van vaste en onzekere contracten (nepstatuten en tijdelijke contracten samengenomen): X^2 na correctie = 2.99, $df=1$, $p<.10$. De X^2 -analyse laat toe de samenhang te meten tussen variabelen gemeten op nominaal niveau. Omgezet in een Phi- of V-waarde geeft de X^2 een indruk van de sterkte van deze samenhang, variërend tussen 0 en 1. De p-waarde geeft aan hoe groot de maximale kans is op vergissing wanneer we de bevindingen uit de steekproef (de respondentengroep) generaliseren naar de populatie (alle afgestudeerden). Deze foutenkans mag niet groter zijn dan 5 procent. Indien de foutenkans wel groter is dan 5%, mogen we de nulhypothese dat beide variabelen niet samenhangen, niet verwerpen. Het verschil noemen we dan niet significant.

criminologen met een A1-diploma in sectoren die vooral op A1-niveau aanwerven, zij het dan wel voor onbepaalde duur.

Tabel 3. Statuut van de werkenden

	<i>Respondentengroep (%)</i>			
	1978-1981	1982-1985	1986-1989	1990-1993
zelfstandige	8.0	6.3	4.6	0.9
vastbenoemd	30.1	23.8	16.1	13.3
onbepaalde duur	27.2	33.3	52.0	40.7
bepaalde duur	8.8	13.0	17.3	38.9
GESCO, RVA-stagiair	25.7	23.4	9.8	6.2
TGW				
TOTAAL	136	222	173	113

4.3. HET TEWERKSTELLINGSDOMEIN

Op welke domeinen komen de afgestudeerde criminologen terecht? Tabel 4 inventariseert de uitgeoefende betrekkingen in termen van de gerichtheid op het criminologisch vakgebied. In tegenstelling tot de onderzoekers in de vorige studies plaatsen we criminologisch onderzoek en gerechtelijke verslaggeving eveneens bij de kerngebieden. Daardoor stijgt uiteraard het percentage respondenten dat verklaart in de kernsectoren te werken.

Tabel 4. Tewerkstellingsdomeinen

<i>specifiek criminologische sector</i>		
politie/preventie/privé-bewaking	28	24.8
jeugdbescherming/bijzondere jeugdzorg	12	10.6
strafuitvoering/justitieel welzijnswerk	12	10.6
openbare dienst	7	6.2
gerechtelijke verslaggeving	2	1.8
universiteit: onderwijs, onderzoek	12	10.6
subtotaal	73	64.6
<i>daarbij aansluitend</i>		
welzijnswerk met marginale groepen/ sociocult. vormingswerk	10	8.8
onderwijs secundair/HOKT	3	2.7
onderzoek	2	1.8
subtotaal	15	13.3

buiten de criminologische sector

vorming	2	1.8
media	2	1.8
openbare dienst	6	5.3
gezondheidszorg	5	4.4
handel/nijverheid/diensten/administratie	8	7.1
opleiding gerechtsdeurwaarder	2	1.8
subtotaal	25	22.1
TOTAAL	113	100.1

Uit deze tabel blijkt dat 65% van de respondenten werkzaam is in de kernsector, en 13% in sectoren die nauw bij het criminologisch domein en/of de criminologie-opleiding aansluiten. Slechts 22% werkt in sectoren die zelden iets of niets met criminologie te maken hebben. Delen we de respondenten in volgens de indelingsstructuur van VAN KERCKVOORDE, dan zouden 52 of 46% van de respondenten binnen de criminologische kernsector tewerkgesteld zijn. Dit is nog altijd het dubbele van het aantal in de vorige enquête. Bij de groep politie vinden we naast de 17 respondenten tewerkgesteld in preventie- of veiligheidscontracten vijf politieagenten, één politieassistent, één lid van een sociale dienst van de politie, twee bemiddelaars op het niveau van de politie, een verantwoordelijke voor het slachtofferonthaal en een administratieve bediende. Binnen de groep jeugdbescherming vinden we zes 'opvoeders', twee consultants comité bijzondere jeugdzorg, een lid van de sociale dienst van een jeugdrechtsbank, en telkens een respondent die werkt voor een pleeggezinndienst, een thuisbegeleidingsdienst en een J.A.C. Binnen de groep strafuitvoering noteren we twee bemiddelingsassistenten en een bemiddelingsadviseur bij de parketten, drie probatieassistenten, twee personeelsleden van een dienst voor drugsverslaafden, een stafmedewerkster van een slachtofferdienst, een verantwoorde-lijke voor slachtofferonthaal op het parket en een medewerkster van een onthaalcentrum. De respondenten in een (criminologische) openbare dienst werken voor een van de statistische steunpunten (VSPP, APSD, ...) of een kabinet; de andere voor een andere overheidsdienst. Ten slotte vinden we gerechtelijke verslaggevers, en een grote groep onderzoekers/assistenten binnen de subafdeling Criminologie van de K.U. Leuven. De respondenten die in de vormingssector werken, richten zich tot (probleem)groepen, onder wie migranten en langdurig werklozen. Respondenten in de gezondheidssector werken in instellingen voor mentaal gehandicapten en bejaarden of in MPI's. Verder vinden we nog twee onderzoekers die in de criminologische buitenbaan actief zijn, en drie lesgevers sociale vakken. Ten slotte is een kleine groep actief buiten de criminologische sector.

In vergelijking met de vorige enquêtes is het aantal tewerkgestelden in de kernsector sterk gestegen (tabel 5). Dit vormt een zeer gunstige ontwikkeling, in die zin dat criminologen steeds vaker jobs vinden binnen de criminologische sectoren of binnen sectoren waar ze hun criminologie-opleiding kunnen valideren. De tendens die VAN KERCKVOORDE in de vorige onderzoeken vaststelde, namelijk dat steeds

meer criminologen zich op beroepsuitwegen oriënteren die niets met hun criminologie-opleiding te maken hebben, onder meer om aan langdurige werkloosheid te ontsnappen, lijkt te worden omgebogen. In de cohorte 1986-89 werkte nog 50% in sectoren die niets met criminologie te maken hadden, nu slechts 22%.

Wat dit criterium betreft vinden we geen verschillen tussen criminologen met een vooropleiding en hun collega's zonder: van de zuivere criminologen werken er 63% in de kernsectoren, 10% in de belendende percelen en 26% buiten de sector; bij de criminologen met een vooropleiding liggen de percentages op 63%, 14% en 23%.⁶

Of een dergelijke gunstige ontwikkeling kan geconsolideerd worden, kan slechts via toekomstige enquêtes nagegaan worden. Bovendien kan niet geloofwaardig worden dat nogal wat van deze functies op niet-universitair niveau ingevuld worden, en dat nogal wat respondenten eerder ongelukkig zijn met hun tewerkstelling, zoals blijkt uit volgende paragrafen.

Tabel 5. Verdeling over beroepsdomeinen naar onderscheiden periodes

		<i>Respondentengroep</i>							
		1978-1981		1982-1985		1986-1989		1990-1993	
		f	%	f	%	f	%	f	%
<i>Domein</i>									
Criminologie		40	29.4	63	28.1	41	23.5	73	64.6
Verlengde van criminologie		56	41.2	77	34.3	47	27.0	15	13.3
Buiten criminologie		40	29.4	84	37.5	86	49.4	25	22.1
Totaal	f	136		224		174		113	
	%		100		100		100		100

4.4. DE TEVREDENHEID OVER HET WERK

De overgrote meerderheid (90%) van de respondenten toonde zich tevreden met zijn of haar werk (83% in 1982-85; 45% in 1978-81). Opmerkelijk is dan evenwel dat toch één op drie (37%) uitkijkt naar ander werk. Dit laatste percentage is vergelijkbaar met dat van de vorige enquête (37%), maar ligt een flink stuk lager dan in de eerste enquêtes, waar het bijvoorbeeld nog 52% bedroeg tijdens de periode 1982-85.

Waarom kijken deze respondenten uit naar ander werk? De hier volgende verklaringen zijn gebaseerd op het totaal aantal motieven dat de respondenten aangaven, en dat gemiddeld bijna twee per respondent bedroeg (79 motieven gegeven door 41 respondenten). De belangrijkste reden om van werk te veranderen ligt in de werkonzekerheid: 38% van de 41 ontevreden afgestudeerden werkte in een tijdelijk contract of zag om andere redenen zijn werkzekerheid bedreigd; 33% werkte op niet-universitair niveau en wenste een job op universitair niveau; 26% werkte buiten de crimi-

6. $X^2=0.57$, $df=1$, $p=ns$.

nologische sector, deed een job die niet aansloot bij de belangstelling van de betrokkene, of wenste een beleids- of leidinggevende functie, en ongeveer 20% vond de bezoldiging ontoereikend of de afstand naar het werk te groot.

Of in deze motiveringen tendensen te herkennen zijn zoals J. VAN KERCKVOORDE beschreef in de vorige enquête, kan hier niet nagetrokken worden. VAN KERCKVOORDE baseerde zijn berekeningen nopens de tevredenheid over het werk immers op de (kleine) groep respondenten die een eenduidig antwoord gaf (N=40). Respondenten met meervoudige motiveringen werden uit zijn analyse weggelaten. Daar de grote groep respondenten in ons onderzoek evenwel meerdere motieven opgaf en nauwelijks eenduidige, dienden wij een andere berekeningswijze te gebruiken. De hier vermelde percentages mogen dan ook niet met deze van de vorige enquêtes vergeleken worden.

VAN KERCKVOORDE stelde bovendien vast dat vooral criminologen die binnen de eigenlijke criminologische sector en in de aanverwante sectoren tewerkgesteld waren, van werk wensten te veranderen, hoewel de verschillen niet significant waren. In het huidig onderzoek vinden we nog nauwelijks verschillen.

Wat de tevredenheid betreft toont één op tien respondenten uit de kernsectoren (11%) en uit de niet-criminologische sector (12%) zich ontevreden; van de respondenten uit de randgebieden niemand.⁷ Ook de wens van werk te kunnen veranderen verschilt niet significant tussen de drie deelgroepen: in de kernsector en de randgebieden wenst één op drie van werk te veranderen (35% en 33%), in de niet-criminologische sector 40%⁸ (tabel 6).

Tabel 6. Huidig werkveld en het wensen van ander werk

		Werkveld							
		Criminologisch domein		Daarbij aansluitend		Geheel ander domein		Totaal	
		f	%	f	%	f	%	f	%
<i>Ander werk</i>									
Ja		25	35.2	5	33.3	10	40.0	40	36.0
Neen		46	64.8	10	66.7	15	60.0	71	64.0
Totaal	f	71		15		25		111	
	%		100		100		100		100

7. Aan de voorwaarden voor een X^2 -toetsing is niet voldaan.

8. $X^2=0.49$, $df=2$, $p=ns$.

4.5. AARD VAN DE PROFESSIONELE PRAKTIJK

Welke taken overwegen in de beroepsactiviteit? Vier op tien respondenten (39%) benadrukken het hulpverlenend karakter van de eigen functie, zij het vaak in combinatie met beleidsvoering, administratie, vorming, preventieve en repressieve taken. Eén op vijf (20%) beschrijft zijn takenpakket als beleidsvoering, zij het ook vaak met een administratieve pool. Ongeveer evenveel respondenten (24%) zien hun taak vooral als uitvoerend-administratief werk. Zeventien respondenten (18%) verrichten wetenschappelijk onderzoek of staan in het onderwijs. Verder omschrijven nog enkele respondenten hun taak als informatieverschaffing (o.m. bij slachtofferont-haal), als preventie of als repressie. De vrees van VAN KERCKVOORDE dat criminologen steeds meer administratief-uitvoerende taken toebedeeld zouden krijgen, wordt hier dus tegengesproken. Onze onderzoeksgroep telt maximaal slechts 24% respondenten in administratief-uitvoerende taken, terwijl omgekeerd het aantal respondenten met hulpverlenende functies erg sterk is aangegroeid. Dit profiel gelijkt het best op dat van de periode 1978-81, met een overwicht aan hulpverlenende taken, en in tegenstelling tot 1986-89 een beperkt aantal uitvoerend-administratieve taken.

Tabel 7. Aard van de uitgeoefende functie naar onderzoeksperiode

		Respondentengroep							
		1978-1981		1982-1985		1986-1989		1990-1993	
		f	%	f	%	f	%	f	%
<i>Aard functie</i>									
Hulpverlening, advocatuur		52	38.2	65	30.6	32	23.2	38	39.2
Beleid		25	18.4	27	12.7	13	19.4	19	19.6
Administratief-uitvoerend		32	23.5	76	35.8	76	55.1	23	23.7
Onderwijs, vorming, onderzoek		27	19.9	44	20.7	17	12.3	17	17.5
Totaal	f	136		212		138		97	
	%		100		100		100		100

Wat de samenhang tussen de aard van de taken en het studiecurriculum resp. tewerkstellingsdomein betreft, blijken zuivere criminologen zich vaker met administratief-uitvoerende functies te moeten tevreden stellen (29% versus 13%) en minder vaak hulpverlenende functies uit te oefenen (17% versus 48%), terwijl naar beleidsfuncties weinig verschil gevonden wordt (19% versus 15%).⁹ Naar criminologiegehalte van het arbeidsdomein vallen weinig wijzigingen te rapporteren. Net zoals in de voorgaande enquêtes vinden we de criminologen-hulpverleners vooral terug in de criminologische sector (opnieuw 66 %) en minder in de aanverwante sector (16 %) en de niet-criminologische sector (18%). Deze laatsten zijn vooral opvoeders

9. $X^2=16.45$, $df=4$, $p=.0025$.

en begeleiders die werken in instellingen voor mentaal gehandicapten. Een minderheid is beleidsmatig bezig: 20% in de kernsector, 7% in de aanverwante sectoren en 11% in de niet-criminologische sector. Administratief werk vinden we bij 15% van de respondenten in de kernsector terug, en eveneens vrij sterk in de niet-criminologische sector (niet in de randsector). De aanverwante sector is vooral gekenmerkt door vormings- en onderwijstaken (50%, tegenover 19% in de kernsector en 8% buiten de sector).¹⁰

Aan de respondenten werd tevens gevraagd of de functie die ze bekleden een universitair diploma vergt. Voor ongeveer de helft (54%) was dit niet het geval. Bij de vorige enquête was dit nog in 68% niet het geval. Deze verbetering hangt uiteraard samen met de creatie van functies binnen veiligheids- en preventiecontracten en binnen het wetenschappelijk onderzoek. Zuivere criminologen onderscheiden zich hier slechts lichtjes (en niet significant) van combineerders: van de eerste groep werkte 50% op universitair niveau, van de combineerders 43%. Respondenten met een A1-diploma werken dus ietwat vaker (57%) dan zuivere criminologen (50%) onder hun universitair niveau.¹¹

4.6. DE VERLONING

Als maatstaf voor het al dan niet onderbetaald zijn van voltijds tewerkgestelde criminologen vergelijken we het niet-geïndexeerde brutoloon van de respondent met de standaardverloning van een bestuurssecretaris in overheidsdienst die voltijds werkt, jonger is dan 26 jaar en maximaal 3 jaar heeft gewerkt. Deze verloning komt in de tabel met de vierde categorie overeen. Hiermee vergeleken wij het bruto-inkomen van recent afgestudeerde respondenten die aan dezelfde voorwaarden voldeden. Daar deze groep slechts een vierde van de totale steekproef bedroeg, dienen de resultaten met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd te worden.

Tabel 8. Bruto-inkomen van voltijds werkenden < 26 jaar en < 3 jaar anciënniteit

	F
< 45.000 BF	4
45.000-54.999	4
55.000-64.999	8
65.000-74.999	13
75.000-84.999	3
> 85.000	1
TOTAAL	33

10. Aan de voorwaarden voor een X^2 -toetsing is niet voldaan.

11. X^2 na correctie=0.61, df=1, p=ns.

Uit deze bewerking blijkt dat de helft van de jonge criminologen een normale (universitaire) wedde verdient. In de vorige enquête was dit slechts een derde, en in vorige enquêtes lag dit aantal nog lager. Ook hier valt dus een gunstige trend te signaleren. Uiteraard hangt deze gunstige ontwikkeling samen met het groeiend aantal tewerkgestelden op universitair niveau.

4.7. BESCHIKBAARHEID VOOR DE ARBEIDSMARKT, TEWERKSTELLINGSDUUR EN WERKLOOSHEIDSDUUR

Aan de respondenten werd gevraagd op een in de enquête opgenomen tijdsbalk periodes van tewerkstelling, vrijwillige en onvrijwillige werkloosheid en burger- en legerdienst uit te tekenen. Ook werd hen gevraagd studieperiodes en datum van afstuderen aan te geven. Gezien de enquête respondenten bevraagt die tussen drie en zes jaar afgestudeerd zijn, dient met het oog op betrouwbare uitspraken over de tewerkstellings- en werkloosheidsduur gecorrigeerd te worden voor deze ongelijke beschikbaarheid voor de arbeidsmarkt. Daarom wordt een en ander uitgezet als proportie ten aanzien van de voor de arbeidsmarkt beschikbare tijd.

De respondenten waren (de werklozen uitgezonderd) gemiddeld 81% van hun beschikbaarheid aan de slag wanneer studeren beschouwd wordt als vrijwillig werkloos zijn, en 78% van de beschikbare tijd wanneer studeren wordt beschouwd als onvrijwillig werkloos zijn. In de enquête 1986-89 bedroeg dit gemiddelde 83%, m.a.w. een vergelijkbaar cijfer. Betrekken we in deze berekening ook de werklozen, dan is er gedurende 78% resp. 75% van de beschikbare tijd gewerkt. Ook nu vinden we net zoals in de vorige enquête een samenhang met het diplomabezit: de tewerkstellingsproportie (werklozen inbegrepen) stijgt van 70% voor de zuiver criminologen naar 81% voor de criminologen met twee diploma's wanneer studeren beschouwd wordt als vrijwillig werkloos zijn¹², en van 76% naar 82% wanneer studeren beschouwd wordt als vrijwillig werkloos zijn.¹³

Hoelang dienen afgestudeerden te zoeken naar een betrekking? In deze analyse berekenen we de wachttijd tussen het moment van afstuderen en de eerste betrekking, met aftrek van periodes van leger- of burgerdienst, de maanden voorafgaand aan deze burger- of legerdienst, en periodes van vrijwillige werkloosheid. Ongeveer één op vijf (22%) kon onmiddellijk aan de slag, één op twee (55%) binnen de drie maanden, en zeven op tien (71%) binnen de zes maanden. Zes respondenten zijn op het ogenblik van de bevraging langer dan twee jaar op zoek. De gemiddelde duur tussen afstuderen en het vinden van een job bedraagt iets meer dan vijf maanden, met een minimum van 0 en een maximum van 29 maand. Ongeveer een derde (31%) heeft vóór deze tijd een part-time betrekking gevonden, vaak onmiddellijk na het afstuderen. Anderzijds vermeldt ongeveer 20% nog tijdelijke periodes van vol- of deeltijdse werkloosheid tijdens hun tewerkstellingscarrière.

12. $t=-2.22$, $p<.03$.

13. $t=-1.23$, $p=ns$.

De wachttijd toont geen enkel significant verband met het geslacht: 71% van de mannen en 70% van de vrouwen waren binnen de 6 maanden aan de slag.¹⁴ Naar leeftijd worden wat grotere verschillen gevonden tussen de leeftijdsgroepen, zij het dat deze verschillen niet significant zijn: 73% van de 24-26-jarigen, 71% van de 27-jarigen en 63% van de ouderen waren binnen de 6 maanden aan de slag.¹⁵ Ook naar diplomabezit worden verschillen vastgesteld, zij het weer niet significant: 60% van de zuivere criminologen en 79% van de respondenten met twee diploma's waren binnen de zes maanden aan de slag.¹⁶

4.8. HET VINDEN VAN EEN JOB

Ook in deze enquête gingen we na hoe de afgestudeerden werk zochten, welke moeilijkheden ze daarbij ondervonden, en welke elementen een rol speelden in het vinden van hun job. We vroegen hen op welke bemiddelingskanalen ze een beroep gedaan hadden om een job te vinden. Een overzicht van de resultaten van de huidige en de vorige bevragingen vindt u in tabel 9. Omdat een respondent vaak meer dan één element noemde, ligt het aantal bemiddelingskanalen hoger dan het aantal respondenten: gemiddeld ongeveer drie per persoon.

Tabel 9. Gebruikte kanalen voor het vinden van werk

	<i>Respondentengroep</i>							
	1978-1981		1982-1985		1986-1989		1990-1993	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Aankondiging werkgever	94	20.7	185	22.5	143	21.7	90	23.7
Selectie-examens	83	18.3	171	20.8	114	17.5	61	16.1
RVA/VDAB	80	17.6	150	18.2	103	17.3	51	13.5
Spontaan solliciteren	63	13.9	129	15.7	115	17.5	73	19.3
Plaatsingshulp	72	15.8	90	10.9	71	10.8	56	14.8
Persoonlijk aanbieden	34	7.5	47	5.7	27	4.1	14	3.7
Zelf adverteren	6	1.3	11	1.3	6	0.9	—	—
Inschrijving onderwijsrecruitering	11	2.4	6	0.7	5	0.8	1	0.3
Relaties	5	1.1	16	0.2	62	9.4	30	7.9
Andere	5	1.1	15	0.2	12	1.8	3	0.8
Totaal	453	100	820	100	658	100	379	100

14. $X^2=1.48$, $df=2$, $p=ns$; gemiddelde wachttijd voor mannen 5.7 maanden en voor vrouwen 5.3 maanden, $t=-.27$, $p=ns$.

15. $X^2=1.91$, $df=4$, $p=ns$; gemiddelde wachttijd voor 24-26-jarigen 5.5 maanden, voor 27-jarigen 5.5 maanden en voor de ouderen 5.10 maanden, $F=0.39$, $p=ns$.

16. $X^2=4.65$, $df=2$, $p<.10$; de gemiddelde wachttijd voor zuivere criminologen bedroeg 6.8 maanden, voor combineerders 4.3 maanden, $t=1.98$, $p=.05$.

Globaal kunnen we stellen dat tijdens de vier onderzoeksperiodes dezelfde sollicitatiekanalen zijn gebruikt. Solliciteren wanneer vacatures verschijnen blijft het belangrijkste kanaal, gevolgd door spontaan solliciteren. Slechts 13% maakte gebruik van de VDAB, en dit aantal ligt lager dan in voorgaande enquêtes. De Plaatsingsdienst van de Subafdeling Criminologie hielp 15% aan een betrekking, en ook het aanwenden van relaties behoudt zijn belang.

Hoe succesvol deze kanalen geweest zijn, blijft een open vraag, gezien de vraag van de efficiëntie niet meer in de enquête opgenomen werd. We mogen er evenwel van uitgaan dat de bevindingen die in vorige enquêtes vastgesteld werden, blijven gelden. In deze peilingen werd vastgesteld dat de VDAB en de plaatsingsdienst weinig succesvol zijn in het aan de slag helpen van afgestudeerden, terwijl omgekeerd antwoorden op advertenties, meedoen aan selectieproeven en het zich persoonlijk aanbieden belangrijk blijven. Dat persoonlijke contacten belangrijk zijn, blijkt eveneens uit het feit dat in nogal wat gevallen afgestudeerden een betrekking hebben gevonden in de instelling of de sector waar ze hun stage tweede licentie hebben gelopen.

Welke elementen speelden een rol in de aanwerving? Gebaseerd op het totaal aantal elementen dat de respondenten terzake opgaven (en niet op de enkelvoudige antwoorden zoals in de vorige enquêtes), blijkt na het diploma criminologie (59% van de respondenten) en het slagen in een selectieproef (34%) domeinkennis vaak vermeld te worden (29%). Domeinkennis wordt opgedaan via stages die de respondenten in de betrokken instelling hebben gelopen, via de specificiteit van de licentiaatsverhandeling, via vrijwilligerswerk, of via vroegere tewerkstelling of vakantiewerk. Ook worden vaak de studieresultaten (17%) vermeld als een belangrijke hefboom, vooral door de onderzoekers en de wetenschappelijke medewerkers op universitair niveau. Eén op tien werd aangenomen op basis van zijn tweede (A1-) diploma. In mindere mate wordt nog verwezen naar een goede talenkennis (5%) en goede communicatieve vaardigheden (10%). Relaties worden nauwelijks vermeld (3%). Of ten aanzien van de vorige cohortes ontwikkelingen op dit vlak te signaleren zijn, kan gezien de gewijzigde wijze van meten niet nagegaan worden.

Welke moeilijkheden worden ervaren bij het vinden van werk? De volgende percentages zijn weer gebaseerd op het totaal aantal opgegeven moeilijkheden, zodat de som van de percentages de 100 overschrijdt en deze percentages niet kunnen vergeleken worden met deze uit de vorige studies. Als belangrijkste probleem wordt het gebrek aan ervaring op de arbeidsmarkt aangegeven: 35% van de respondenten vermeldt dit probleem. Ongeveer één op vijf wijst op de grote concurrentie op de arbeidsmarkt, zowel van andere universiteitsgediplomeerden (26%) als van niet-universitairen (21%). Een derde belangrijk probleem vormt de beperkte vraag naar gediplomeerden in de criminologie (30%). Verder klaagt één op zes erover dat ze niet in aanmerking komen voor GESCO- of andere statuten (15%). Ten slotte vermelden enkelen een onvoldoende specialisatie (5%), gebrek aan talenkennis (7%), een te grote afstand tot de woonplaats (5%), discriminatie op basis van geslacht (3%), de moeilijkheid om een arbeidscontract van kortere duur vast te krijgen (1%), overspecialisatie (1%) en een te grote breuk in tewerkstellingssector (1%).

Positief is anderzijds dat 30 respondenten (25%) melden geen problemen te hebben ervaren bij het zoeken naar een job.

4.9. DE AANSLUITING VAN DE OPLEIDING OP DE TEWERKSTELLING

Op de vraag of de respondenten de opleiding criminologie een geschikte vorming vonden voor de uitgeoefende functie toonde nauwelijks 16% zich echt ontevreden over de opleiding: 32% noemde de opleiding uiterst geschikt, 48% tamelijk geschikt, en 5% sprak zich niet uit. Deze evaluaties liggen veel gunstiger dan deze in de vorige enquêtes, waar in 1986-89 nog 38% van de respondenten zich uitsprak over de opleiding als niet geschikt. Dit is vooral opmerkelijk omdat sinds de structurele aanpassingen van halverwege de jaren tachtig geen grondige wijzigingen meer werden doorgevoerd aan het onderwijscurriculum criminologie. Het bevestigt wel wat VAN KERCKVOORDE in 1992 reeds vaststelde, namelijk dat het meer praktijkgericht werken (toepassing van statistiek, kennis en gebruik van bronnen, meer werkcolleges, vaardigheidstrainingen) de verruiming van de mogelijkheid een meer persoonlijk studiepakket samen te stellen en de bredere theoretische ondersteuning die bij de vorige programmahervorming werden doorgevoerd, hun vruchten hebben afgeworpen. De gunstige evaluatie hangt anderzijds ook samen met de grotere criminologiegerichtheid van de arbeidsmarkt, onder meer met de creatie van een aantal specifiek criminologische functies, waarvoor een criminologieopleiding ongetwijfeld beter geschikt is dan een andere universitaire vorming. Toch verklaart dit evenmin ten gronde de vrij gunstige evaluatie van het curriculum, aangezien bijvoorbeeld de tewerkgestelden in de preventiesector vaak aangeven dat de opleiding hen onvoldoende heeft voorbereid op deze criminologische sector, en respondenten die buiten de sector tewerkgesteld zijn, de opleiding vaak gunstig beoordelen.

Naar aard van de tewerkstelling vinden we de meest gunstige evaluatie bij de criminologen die (overwegend) een beleidsfunctie uitoefenen: 41% noemt de opleiding erg geschikt, en 53% tamelijk geschikt. Zij worden gevolgd door de hulpverleners (36% erg geschikt en 33% tamelijk geschikt). Het minst geschikt wordt de opleiding geacht door de respondenten die administratief-uitvoerend werk uitvoeren: 40% onder hen noemt de opleiding niet geschikt. Bij dit laatste cijfer valt niet zozeer op dat 40% zijn opleiding ongeschikt vindt, maar dat 60% deze opleiding wel geschikt vindt (26% erg geschikt en 34% tamelijk geschikt), terwijl zij net niet criminologisch ingeschakeld zijn.¹⁷

Wie binnen een van de kernsectoren werkt, staat ook heel wat gunstiger tegenover zijn opleiding dan de anderen. Naarmate men een meer criminologisch beroep uitoefent, ligt de appreciatie van de opleiding als beroepsopleiding gunstiger: 45% van de in de kernsectoren tewerkgestelden noemen hun opleiding erg geschikt, 51%

17. Aan de voorwaarden voor een X^2 -berekening is niet voldaan. Bij omzetting van de evaluaties in puntwaarde 1 voor erg geschikt, 0 voor tamelijk geschikt en -1 voor ongeschikt krijgen de verschillende groepen volgende gemiddelden: hulpverlening .28, beleid .35, administratief-uitvoerend werk -.13, onderzoek/vorming/onderwijs .24 en de restgroep .22 ($F=1.76$, $p<.15$).

tamelijk geschikt; van wie in de rand werkt, noemde 25% zijn opleiding erg geschikt en 69% tamelijk geschikt; van wie buiten de criminologische sector werkt noemde 8% zijn opleiding geschikt, en 40% tamelijk geschikt.¹⁸

Opvallend is zeker dat de opleiding gunstiger wordt ingeschat door de criminologen met een tweede diploma dan door de zuivere criminologen, zij het dat de verschillen statistisch niet significant zijn. Van de zuivere criminologen noemt 26% zijn opleiding erg geschikt, 57% tamelijk geschikt en 17% ongeschikt. Van de criminologen met een A1-diploma liggen de percentages resp. op 41%, 43% en 17%. De respondenten met twee licentiaatsdiploma's tonen zich het meest positief: 40% erg geschikt en 60% tamelijk geschikt. Deze laatste groep omvat evenwel slechts vijf respondenten.¹⁹ Een en ander wijst erop dat de opleiding nog steeds beter scoort als een aanvullende opleiding voor mensen met een basisdiploma dan als een eigenlijke basisopleiding.

Positief aan de opleiding vinden de respondenten het multidisciplinaire karakter van het curriculum, dat door een kritische benadering de problemen in een visieverruimend perspectief plaatst, de juridische (strafrechtelijke) vorming die velen in hun functie heel hard nodig hebben, de (kritische) kennis van het strafrechtelijk apparaat nodig om daarin en daarmee adequaat te kunnen werken, en het beleidsgerichte karakter van de opleiding. Voor anderen vormt dit laatste een ideale aanvulling van een A1-opleiding. Daartegenover staat een onvoldoende voor de afwezigheid van vaardigheidstrainingen in de opleiding (agogische vaardigheden, gesprekstechnieken, vaardigheden nodig om te werken met een forensisch publiek), maar ook van specifieke invalshoeken in het programma. Zo klagen nogal wat preventiewerkers over een onderwaardering van het thema preventie in de opleiding. Wie zich negatief uitlaat, ervaart dat hij een opleiding heeft gevolgd die niet aansluit bij de beroepspraktijk; wel kan de algemene vorming die het programma biedt, worden gewaardeerd.

5. Geslacht, leeftijd, behaalde graad en diplomaprofiel als voorspellers van de arbeidsmarktsituatie

In de vorige enquêtes werd tevens onderzocht of, en zo ja, in welke richting bepaalde sociobiografische kenmerken van de afgestudeerden samenhangen met de werksituatie. Rond de werksituatie werden het al dan niet hebben van bezoldigd werk, de tewerkstellingsproportie, de werkzekerheid, het inkomen, het tewerkstellingsdomein en het tewerkstellingsniveau geanalyseerd. Elk van deze kenmerken werd via mul-

18. Ook hier zijn de voorwaarden voor een X^2 -toetsing niet voldaan. Bij omzetting van de evaluaties in puntwaarden zoals in vorige voetnoot behaalden de respondenten uit de criminologische kernsectoren een gemiddelde van .40, de criminologen uit de randgebieden .19, en de criminologen tewerkgesteld buiten de sector -.44 ($F=18.86$, $p=.000$).

19. Weer zijn de voorwaarden voor een X^2 -toetsing niet voldaan. Bij omzetting van de evaluaties in puntwaarden zoals in vorige voetnoot behaalden de zuivere criminologen een gemiddelde van .08, de criminologen met een A1-diploma .24, en de criminologen met een licentiaatsdiploma .40 ($F=.91$, $p=.40$).

tipele regressieanalyses gerelateerd aan het geslacht, de leeftijd, de behaalde graad op het einde van de criminologiestudies en het diplomabezit (enkel het diploma criminologie of ook diploma's op A1-niveau of andere licentiaatsdiploma's). Ook de daadwerkelijke beschikbaarheid voor de arbeidsmarkt en het aantal maanden daadwerkelijk bezoldigde arbeid werden in de analyse betrokken. Via multiële regressies kan nagegaan worden hoeveel variantie in de te voorspellen variabele (bv. inkomen) kan verklaard worden door de bestudeerde predictoren leeftijd, geslacht, diplomabezit, behaalde graad en beschikbaarheid voor de arbeidsmarkt. Deze hoeveelheid variantie varieert van 0%, indien helemaal geen variantie door de predictoren kan worden verklaard tot 100%, wanneer alle variantie in de afhankelijke variabele door de predictor(en) kan worden verklaard. Een tweede indicator vormt de bèta-waarde, die, variërend tussen -1 en +1, het relatieve belang aantoont van een bepaalde predictor in de voorspelling, na controle van de invloed van de andere predictoren. Het gaat met andere woorden over de zuivere invloed van de betrokken predictor.

We stelden vast dat nagenoeg alle respondenten een job gevonden hadden. Dit maakt verder onderzoek naar differentiërende variabelen voor dit aspect uiteraard overbodig. In de volgende rubrieken worden daarom nog enkel de tewerkstellingsproportie, de werkzekerheid, het inkomensniveau, de tewerkstelling in het criminologisch veld en ten slotte het (universitair) niveau van de job onderzocht.

5.1. DE TEWERKSTELLINGSPROPORTIE

Aan de werkenden en de werklozen werd gevraagd hoelang zij reeds aan het arbeidsproces deelnamen en/of gedwongen werkloos waren. De verhouding van het aantal gewerkte maanden ten aanzien van het totaal aantal maanden beschikbaarheid voor de arbeidsmarkt vormt dan de tewerkstellingsproportie.

De kennis van de vijf opgenomen predictoren laat ons toe 36% van de variantie te verklaren ($p < .000$).²⁰ Vooral de duur van de beschikbaarheid is logischerwijze een significante predictor: des te langer men de gelegenheid heeft om een job te zoeken, des te langer men aan het werk is (kan zijn) (bèta .65). Wie minder dan 30 maanden beschikbaar was voor de arbeidsmarkt, was gedurende 70% van zijn beschikbaarheid tewerkgesteld; wie 30 tot 48 maanden beschikbaar was 83%, en wie langer dan 48 maanden beschikbaar was 88%. Dit is een logisch fenomeen. In het begin van een arbeidscarrière heeft men tijd nodig om een job te vinden, en de duur van deze zoekperiode zal des te zwaarder wegen op de tewerkstellingsproportie naarmate deze laatste over een kortere beschikbaarheidsperiode wordt berekend. Ook de leeftijd speelt een significante rol, zij het niet rechtlijnig: de tewerkstellingsproportie neemt toe tot 27 jaar, waarna ze daalt en fluctueert. Tussen de leeftijd van 25 en 27 jaar stijgt de tewerkstellingsproportie van 66% over 82% tot 88%, waarna

20. VAN KERCKVOORDE kwam in zijn laatste enquête tot 13% verklaarde variantie. Daar het ons onduidelijk is hoe hij in deze en vorige enquêtes zijn regressievergelijkingen heeft opgebouwd, mogen deze percentages niet zomaar vergeleken worden.

ze daalt tot 78% (28 jaar), weer stijgt tot 84% (29 jaar), en nadien weer daalt tot 79% (na dertig jaar). Ingebracht als drie verschillende groepen (tot en met 26 jaar, 27 jaar en 28 jaar en ouder) berekenden we een bèta van $-.36$ tussen tewerkstellingsproportie en ouder zijn dan 28 jaar, wat aantoonde dat na de leeftijd van 28 jaar de tewerkstellingsproportie wat lager ligt. Ten slotte speelde ook diplomabezit een significante rol: studenten met meer dan een criminologiediploma waren een groter gedeelte van de referentietijd tewerkgesteld (bèta $.23$). De overige factoren als geslacht (bèta $-.02$) en behaalde graad in het laatste jaar (minstens onderscheiding, bèta $.08$) verklaarden geen extra variantie. Drie factoren bepalen dus, onafhankelijk van elkaar, mee de tewerkstellingsproportie.

Wat de duur van de wachttijd betreft stelden we reeds vast dat kleine niet-significante verschillen werden gevonden tussen mannen en vrouwen, en de drie leeftijdsgroepen, terwijl de verschillen tussen zuivere criminologen en combineerders net significant waren. Een regressieanalyse slaagde er slechts in één betekenisvolle predictor op het spoor te komen die zou toelaten de duur van de wachttijd beter te voorspellen. Het betrof de factor diplomabezit (bèta $-.19$). Dit bevestigt de bevindingen uit de bivariate analyses dat zuivere criminologen minder snel aan de bak komen.²¹

5.2. DE WERKZEKERHEID

Wie is vastbenoemd of heeft een contract voor onbepaalde duur, en wie werkt in tijdelijke contracten of nepstatuten? Op bivariaat niveau wordt slechts één statistisch significante samenhang gevonden, nl. tussen vastheid van contract en tewerkstellingsproportie. De kans op vastheid van betrekking neemt toe naarmate men langer tewerkgesteld is: 66% van de groep die meer dan 90% van de beschikbare tijd tewerkgesteld was tegen 45% van de anderen.²² Twee net niet significante samenhangen worden gevonden tussen vastheid van betrekking enerzijds en diplomabezit en behaalde graad anderzijds. Van de zuivere criminologen heeft 44% een vaste benoeming of een contract voor onbepaalde duur, van de criminologen met een tweede diploma 63%.²³ Respondenten die afstudeerden met graden zitten in een minder vast statuut dan respondenten die geen graden behaalden: van wie afstudeerde op voldoende wijze zat 62% in een vast statuut, van wie afstudeerde met minstens onderscheiding 51% (onderscheiding 57%, grote onderscheiding slechts 33%).²⁴ Mannelijke en vrouwelijke afgestudeerden verschilden niet van elkaar²⁵, en hoewel oudere respondenten vaker een vaste benoeming hadden (49% van de 24-26-jarigen, 55% van de 27-28-jarigen en 60% van de ouderen), zijn de verschillen

21. Geslacht: bèta $.01$; leeftijdsgroepen 24-26 bèta $.08$, 27 bèta $-.12$ en 28 en ouder bèta $.18$; graad bèta $.05$. Totale verklaarde variantie slechts 4%.

22. $X^2=4.04$ na correctie, $df=1$, $p<.05$.

23. $X^2=2.99$ na correctie, $df=1$, $p<.10$.

24. $X^2=4.85$, $df=2$, $p<.10$.

25. 55% versus 53%, $X^2=.00$ na correctie, $df=1$, $p=ns$.

niet significant.²⁶ Een klassieke regressie slaagde er niet in ook maar één predictor te vinden die een significante invloed heeft op de werkzekerheid.²⁷ Dit staat toch wel in schril contrast met de bevindingen in de vorige cohorte, waar 21% variantie door deze predictoren kon verklaard worden, en waar de invloed van de tewerkstellingsduur, diplomabezit en geslacht statistisch kon aangetoond worden. Nogal wat gevonden kleine verschillen zijn op zichzelf trouwens niet erg betekenisvol, want ze kunnen worden verklaard door verschillen in uitgeoefende functie. Dat er meer zuivere criminologen in tijdelijke contracten zitten volgt, zoals reeds gesteld, uit het feit dat de meeste preventie- en veiligheidscontracten door zuivere criminologen ingevuld worden, en dat respondenten met hoge graden het minder goed doen qua vastheid van statuut, hangt samen met het feit dat net deze afgestudeerden de wetenschappelijke en onderzoeksfuncties bekleden, die gebaseerd zijn op tijdelijke contracten.

Tabel 10. De samenhang van de werkzekerheid met enkele andere factoren (in %)

	Werkzekerheid		N	V	p<
	Neen	Ja			
<i>Geslacht</i>				.00	n.s.
Man	46.9	53.1	32		
Vrouw	45.0	55.0	80		
<i>Graad</i>				.08	n.s.
Voldoening	37.8	62.2	37		
≥ Onderscheiding	49.3	50.7	75		
<i>Diploma's</i>				.17	p<.10
Alleen crim.	55.3	44.7	69		
HOKT en andere lic.	36.7	64.4	62		
<i>Leeftijd</i>				.09	n.s.
24, 25, 26 jaar	51.4	48.6	35		
27 jaar	44.7	55.3	47		
≥ 27 jaar	40.0	60.0	30		
<i>Tewerkstellingsproportie</i>				.19	p<.05
0-89%	54.8	45.2	62		
≥ 90%	34.0	66.0	50		

26. $X^2=0.87$, $df=2$, $p=ns$.

27. De klassieke OLS-regressie is hier evenwel niet aangewezen als oplossing aangezien de afhankelijke variabele werkzekerheid nominaal geschaald is. Omwille van de vergelijkbaarheid van de resultaten werd ook in dit onderzoek de OLS-regressie gebruikt. De logistische regressie, die een beter alternatief vormt, leverde echter geen bijkomende informatie op.

5.3. HET INKOMEN

Met welke factoren hangt de hoogte van het inkomen samen? We berekenen dit voor de respondenten die voltijds werkten en pas na de beëindiging van hun studies tot de arbeidsmarkt toetraden. In totaal kan vanuit de ingebrachte predictoren 18% van de variantie verklaard worden ($p=.0004$). Bij de vorige enquêtes bedroegen deze percentages resp. 20%, 6% en 24%.²⁸

In vergelijking met de vorige enquête spelen in de verklaring van de inkomensvariantie het geslacht, de leeftijd, de behaalde graad en het diplomabezit nu een significante rol, terwijl de gewerkte termijn (tewerkstellingsproportie) nu slechts een kleine en statistisch gezien niet significante invloed uitoefent (bèta .10). De belangrijkste predictor is het geslacht: van de mannen zit 22% in de hoogste inkomenscategorïe, van de vrouwen slechts 12% (bèta .22).²⁹ Ook speelt de leeftijd een belangrijke rol, in die zin dat (logischerwijze) het inkomen stijgt met de leeftijd, zij het met wat minder beter betaalden in de middelste leeftijdsgroep (26-jarigen) (bèta's $-.30$ voor de jongste leeftijdsgroep, $-.09$ voor de middelste en $.03$ voor de oudste).³⁰ Verder speelt de behaalde eindgraad (minstens onderscheiding) een positieve rol (bèta .28): van wie afstudeerde met een graad, zat 24% in de hogere inkomensklasse; van wie geen graad behaalde 3%.³¹ Ten slotte vinden we ook verschillen naar diplomabezit (bèta $-.22$): zuivere criminologen zitten vaker in de modale inkomensgroep, combineerders (A1) vaker in de laagste inkomensgroep (op A1-niveau betaald).

Tabel 11. De samenhang van het inkomen met enkele andere factoren (in %)

	Inkomen			N	V	p<
	≤ 64.999	65.000-84.999	≥ 85.000			
<i>Geslacht</i>					.21	p<.05
Man	14.8	63.0	22.2	27		
Vrouw	34.4	53.1	12.5	64		
<i>Graad</i>					.28	p<.03
Voldoening	33.3	63.9	2.8	36		
≥ Onderscheiding	25.5	50.9	23.6	55		

28. Ook hier is het niet duidelijk hoe VAN KERCKVOORDE de afhankelijke en onafhankelijke variabelen heeft geschaald.

29. Bèta $p<.05$; $X^2=4.03$, $df=2$, $p<.15$.

30. Bèta leeftijd 24-26 jaar $p<.01$; overige bèta ns; $X^2=3.25$, $df=4$, $p=ns$.

31. Bèta $p<.01$; $X^2=7.28$, $df=2$, $p<.05$.

	Inkomen			N	V	p<
	≤ 64.999	65.000-84.999	≥ 85.000			
<i>Diploma's</i>					.22	p<.10
Alleen crim.	19.5	65.9	14.6	41		
HOKT en andere lic.	38.3	44.7	17.0	47		
<i>Leeftijd</i>					.13	n.s.
24, 25, 26 jaar	27.6	58.6	13.8	29		
27 jaar	32.4	58.8	8.8	34		
≥ 27 jaar	25.0	50.0	25.0	28		
<i>Tewerkstellingsproportie</i>					.18	n.s.
0-89%	29.4	60.8	9.8	51		
≥ 90%	27.5	50.0	22.5	40		

5.4. TEWERKSTELLING IN HET CRIMINOLOGISCHE VELD?

We deelden het domein van tewerkstelling in naar de mate waarin het als een specifiek criminologisch domein kon beschouwd worden, als een daarbij aansluitend terrein of als een daarbuiten liggend terrein.

Uit de bivariate analyses blijken nauwelijks samenhangen tussen aard van de sector en de opgenomen predictoren. Deze samenhangen zijn bovendien niet significant. Zo vinden we wat meer mannen in de kernsectoren dan vrouwen: 75% van de mannen werkt in de kernsectoren versus slechts 58% van de vrouwen.³² Qua leeftijd zijn de ouderen wat ondervertegenwoordigd in de kernsectoren (53% versus 67% van de andere leeftijdsgroepen)³³, terwijl zuivere criminologen en combineerders even sterk vertegenwoordigd zijn in de kernsector (in beide gevallen 63%).³⁴ Ook de behaalde graden differentiëren niet. Bovendien slaagden we er niet in ook maar één van deze predictorvariabelen in een regressieanalyse te laten opnemen.³⁵ Het vinden van een job binnen de sector is dus duidelijk aan andere factoren gebonden dan deze hier opgenomen.

32. $X^2=3.35$, $df=2$, $p<.20$.

33. Aan de voorwaarden voor een X^2 toetsing is niet voldaan.

34. $X^2=0.33$, $df=2$, $p=ns$.

35. Niet via een minder geschikte OLS-regressie, door VAN KERCKVOORDE gebruikt, en evenmin via een logistische regressie.

Tabel 12. De samenhang van het domein van tewerkstelling met enkele andere factoren (in %)

	<i>Domein van tewerkstelling</i>				V	p<
	Crimino- logisch	Aanverwant	Andere	N		
<i>Geslacht</i>					.17	n.s.
Man	75.0	12.5	12.5	32		
Vrouw	58.5	13.4	28.0	82		
<i>Graad</i>					.13	n.s.
Voldoening	59.0	15.7	13.7	36		
≥ Onderscheiding	70.6	11.5	29.5	55		
<i>Diploma's</i>					.06	n.s.
Alleen crim.	63.3	10.2	26.5	49		
HOKT en andere lic.	63.3	13.3	23.3	60		
<i>Leeftijd</i>					.10	n.s.
24, 25, 26 jaar	66.7	11.1	22.2	36		
27 jaar	66.7	10.4	22.9	48		
≥ 27 jaar	53.3	20.0	26.7	30		
<i>Tewerkstellingsproportie</i>					.19	p<.12
0-89%	71.4	11.1	17.5	63		
≥ 90%	52.9	15.7	31.4	51		

5.5. EEN JOB OP UNIVERSITAIR NIVEAU?

Als laatste indicator gaan we na wie een job op universitair niveau vervult, en wie op A1- of ander niveau tewerkgesteld is. Daarom vroegen we aan de respondenten of voor hun job een licentiaatsdiploma vereist was, en of ze zelf meenden dat de aard van hun arbeid een universitair niveau vergde. Tussen de antwoorden op beide vragen bestaat een sterke samenhang ($\Phi=.63$, $p=.000$), in die zin dat de respondenten die op universitair niveau aangeworven werden, ook meestal (76%) vinden dat hun job daadwerkelijk een universitaire opleiding vergt. Daar beide indicatoren sterk samenhangen, gebruiken we in de verdere analyse enkel de objectieve (was een universitair diploma een vereiste bij de aanwerving?).

Een regressieanalyse waarin de vijf predictoren betrokken werden op de objectieve indicator, verklaart (weer) nauwelijks 4% variantie, met slechts één predictor die een significante bijdrage levert, met name de behaalde graad ($\beta=-.20$, $p<.05$): van de respondenten die afstudeerden met minstens onderscheiding had 55% een job op universitair niveau, van de anderen slechts 31%.³⁶ Dit werd ook in de vorige enquêtes vastgesteld. Het diplomabezit, dat in vorige studies eveneens als een signifi-

36. X^2 na correctie = 4.75, $df=1$, $p<.02$.

cante predictor verscheen, heeft in deze groep duidelijk minder invloed (bèta .14), zij het dat deze invloed toch in dezelfde richting gaat als vroeger: in onze groep oefenen iets meer HOKT-studenten dan zuivere criminologen een job uit op niet-universitair niveau (57% versus 50%).³⁷ De overige predictoren spelen geen enkele rol: geslacht (bèta -.08), leeftijd (bèta .04) en tewerkstellingsproportie (bèta .04). Nochtans blijkt uit de bivariate analyses dat geslacht significant samenhangt met tewerkstellingsniveau: van de mannelijke respondenten verklaarde 72% aangeworven te zijn op universitair niveau, van de vrouwen nauwelijks 37%.³⁸ De regressievergelijking maakt evenwel duidelijk dat het geslachtsverschil op andere verschillen teruggaat.

Tabel 13. De samenhang van het niveau van de job met enkele andere factoren (in %)

	<i>Universitair niveau vereist</i>			<i>V</i>	<i>p<</i>
	<i>Ja</i>	<i>Neen</i>	<i>N</i>		
<i>Geslacht</i>				.30	p<.002
Man	71.9	28.1	32		
Vrouw	36.7	63.3	79		
<i>Graad</i>				.20	p<.05
Voldoening	30.6	69.4	36		
≥ Onderscheiding	54.7	45.3	75		
<i>Diploma's</i>				.04	n.s.
Alleen crim.	50.0	50.0	48		
HOKT en andere lic.	43.1	56.9	58		
<i>Leeftijd</i>				.08	n.s.
24, 25, 26 jaar	48.6	51.4	35		
27 jaar	57.4	42.6	47		
≥ 27 jaar	51.7	48.3	29		
<i>Tewerkstellingsproportie</i>				.00	n.s.
0-89%	45.0	54.1	61		
≥ 90%	48.0	52.0	60		

6. Besluit

De hier voorliggende analyse toont een vrij optimistisch beeld van de tewerkstelling van de Leuvense criminologen die tussen 1990 en 1993 zijn afgestudeerd. We stellen vast dat erg weinig onder hen onvrijwillig werkloos zijn, en dat dit aantal door de jaren heen is afgenomen. Bovendien stijgt het aantal afgestudeerden dat in

37. X^2 na correctie = 0.26, df=1, p=ns.

38. X^2 na correctie = 9.94, df=1, p=.0016.

typisch criminologische sectoren tewerkgesteld is, en stijgt eveneens het aantal criminologen dat op universitair niveau aan de slag kan. Ten slotte gaat het ook met de tevredenheid met betrekking tot de job en met de verloning de goede richting uit.

Niets dan optimistische geluiden dus?

Hoewel we in de verwerking van de enquêtes zeer voorzichtig zijn geweest en ons zelfs nog strenger hebben opgesteld dan onze voorgangers in vorige enquêtes (we hebben een beperkte groep licentiaten in de rechten en in de psychologie die op basis van hun basisdiscipline tewerkgesteld zijn en daardoor het verkregen arbeidsprofiel inflatoir gunstig kunnen inkleuren, uit de analyse weggelaten), moeten en kunnen we de situatie op de arbeidsmarkt enkel als gunstig omschrijven en zeker als nog gunstiger dan tijdens de vorige jaren. Dit mag ons niet blind maken voor enkele negatieve commentaren en bevindingen.

Op de eerste plaats moeten we ons rekenschap geven van het feit dat de huidige erg positieve situatie een gevolg is van een conjunctureel gunstig samenspel van vraag- en aanbodfactoren op de criminologische arbeidsmarkt. De creatie van een reeks nieuwe criminologische functies en diensten (preventieambtenaar, preventiecoördinator, bemiddelingsassistent en -adviseur, hulpverlening en onthaal van slachtoffers, stafmedewerker op het Vast Secretariaat voor Preventiebeleid, op de Algemene Politie-eindienst, op de statistische dienst van het Ministerie van Justitie, enz.) ging gepaard met een daling van het aantal afgestudeerden, wat resulteerde in een hausse van criminologische tewerkstelling. Het laat zich voorzien dat een dergelijke hausse niet zal blijven duren; de nieuw gecreëerde plaatsen worden snel ingevuld, en het aantal afstuderenden en abituriënten is sinds het begin van de jaren negentig opnieuw fors gestegen. Op de tweede plaats blijkt uit de commentaren van de respondenten dat een aantal functies, ook deze binnen de criminologische sector en op universitair niveau, enkel met naam criminologisch en universitair zijn, en hoewel ze nieuw zijn, vaak snel ingekapseld worden in de stroefheid van een gemeentelijke of andere overheidsbureaucratie. Ten slotte wordt (weer) opgemerkt door de respondenten dat de opleiding (nog steeds) niet sterk aansluit bij bepaalde criminologische functies. Vooral preventiewerkers maken nogal eens de opmerking dat in de opleiding aan de K.U. Leuven te weinig gewerkt wordt rond preventie. Andere afgestudeerden pleiten voor het opnemen van trainingen in communicatieve, gesprekstechnische en andere vaardigheden, die criminologen in de hulpverlening en beleidsfuncties nodig hebben.

Mede als antwoord op deze kritieken staat aan de K.U. Leuven een programmahervorming op stapel, die in 1997 van kracht wordt. Onder meer voor methodische vakken rond wetenschappelijk onderzoek (kwantitatief en kwalitatief) en interventies gericht op personen en instellingen wordt meer plaats ingeruimd. Of dit voldoende zal zijn om alle critici tevreden te stellen zullen verdere enquêtes moeten uitwijzen. Zeker is evenwel dat een universitaire opleiding geen kant en klare voorbereiding op een beroepsdomein mag en kan bieden, maar dat de programmahervorming toch aan een aantal van deze verzuchtingen tegemoet zal komen.